

УДК: 378.091.212:[316.61:005.336.2]-043.83:27-276:821.111(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-4\(46\)-2515-2527](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-4(46)-2515-2527)

Васильєва Катерина Петрівна асистент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0009-0008-6681-0280>

Демчук Ангеліна Іванівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0003-0894-1684>

АВТЕНТИЧНИЙ ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті досліджено проблему формування англomовної соціокультурної компетентності (СКК) студентів закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО) в умовах глобалізації та сучасних освітніх викликів. Актуальність роботи зумовлена потребою у фахівцях, здатних до ефективної міжкультурної комунікації та професійної мобільності. Обґрунтовано, що в сучасному світі володіння іноземною мовою вимагає не лише знання граматики та лексики, а й розуміння культурних контекстів, необхідних для успішної взаємодії. У зв'язку з цим соціокультурна компетентність постає як багатовимірний конструкт, що інтегрує когнітивні, комунікативні та ціннісні компоненти, забезпечуючи успішну соціалізацію особистості в міжнародному середовищі.

Особливу увагу приділено використанню автентичних художніх текстів (АХТ) як ефективного дидактичного ресурсу. На відміну від адаптованих матеріалів, такі тексти зберігають стилістичну самобутність і культурні маркери, забезпечуючи глибше занурення в іншомовне середовище. У роботі систематизовано функції художніх текстів (лінгвістичну, культурну, комунікативну, естетичну, емоційну, мотиваційну та когнітивну) та запропоновано узагальнену модель соціокультурної компетентності, адаптовану до потреб фахової передвищої освіти.

Запропоновано систему критеріїв відбору навчальних матеріалів, серед яких ключовими визначено мовну доступність, культурну насиченість та професійну релевантність. На основі аналізу творів світової літератури продемонстровано потенціал їх інтеграції в освітній процес для розвитку критичного мислення,

емпатії та толерантності майбутніх фахівців. Підкреслено, що методично обґрунтоване використання АХТ дозволяє інтегрувати мовну, культурну та професійну підготовку, сприяючи готовності студентів до міжкультурної взаємодії. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованих моделей для розробки робочих програм і навчальних посібників з викладання англійської мови.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, автентичний художній текст, англійська мова, міжкультурна взаємодія, професійна релевантність, фахова передвища освіта, критичне мислення.

Vasylieva Kateryna Petrivna Assistant of the Department of Germanic Philology and Methods of Teaching Foreign Languages, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Odesa, <https://orcid.org/0009-0008-6681-0280>

Demchuk Angelina Ivanivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic Philology and Methods of Teaching Foreign Languages, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Odesa, <https://orcid.org/0000-0003-0894-1684>

AUTHENTIC BELLES-LETTRES TEXT AS A MEANS OF DEVELOPING ENGLISH SOCIOCULTURAL COMPETENCE IN PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION STUDENTS

Abstract. The article explores the problem of developing English sociocultural competence in students of professional pre-higher education institutions in the context of globalization and modern educational challenges. The relevance of the study is driven by the growing demand for specialists capable of effective intercultural communication and professional mobility. It is substantiated that in the contemporary world, foreign language proficiency requires not only grammar and vocabulary knowledge but also understanding of the cultural contexts necessary for successful interaction. In this regard, sociocultural competence is presented as a multidimensional construct that integrates cognitive, communicative, and value-based components, ensuring the effective socialization of an individual in the international environment.

Particular attention is paid to the use of authentic belles-lettres texts as an effective didactic resource. Unlike adapted materials, such texts preserve stylistic originality and cultural markers, providing deeper immersion into the target language setting. The study systematizes the functions of literary texts (linguistic, cultural, communicative, aesthetic, emotional, motivational, and cognitive) and proposes a generalized model of sociocultural competence tailored to the needs of professional pre-higher education.

The system of criteria for selecting educational materials is proposed, with linguistic accessibility, cultural richness, and professional relevance identified as key factors. Based on the analysis of the world literature works, the study demonstrates the potential for their integration into the educational process to develop critical thinking, empathy, and tolerance in future specialists. It is emphasized that the methodologically grounded use of authentic belles-lettres texts allows for the integration of linguistic, cultural, and professional training, fostering students' readiness for intercultural interaction. The practical significance of the study lies in the possibility of using the proposed models to develop syllabi and teaching aids for the English language instruction.

Keywords: sociocultural competence, authentic belles-lettres texts, the English language, intercultural interaction, professional relevance, professional pre-higher education, critical thinking.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі знання іноземних мов є не лише конкурентною перевагою, а й необхідною умовою ефективної міжкультурної комунікації. Інтеграційні процеси, що охоплюють соціальну, політичну, економічну, наукову та культурну сфери, сприяють розвитку міжнародної співпраці, обміну знаннями та розширенню професійних можливостей. Англійська мова, як провідний засіб міжнародної комунікації, забезпечує доступ до світових інформаційних ресурсів, відкриває перспективи кар'єрного зростання та сприяє інтеграції у міжнародне професійне середовище. Особливо важливим є опанування англійської мови студентами закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО), адже вони перебувають на етапі формування професійних компетентностей, що визначають їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Для цих студентів володіння англійською мовою є фундаментальним чинником професійної мобільності та інтеграції у міжнародне середовище. Опанування англійської мови вимагає не лише засвоєння граматики та лексики, а й розуміння соціокультурних аспектів, що формують здатність до ефективної комунікації у різноманітних життєвих і професійних ситуаціях. Важливою складовою іншомовної освіти є соціокультурна компетентність (СКК), яка забезпечує адаптацію студентів до нових соціальних контекстів, дозволяє адекватно інтерпретувати й продукувати іншомовні висловлювання відповідно до культурних традицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі останніх десятиліть СКК посідає важливе місце як об'єкт міждисциплінарного дослідження. Зростає усвідомлення її значення як ключового чинника підготовки особистості до успішної міжкультурної взаємодії, особливо в умовах глобалізації та зростання ролі іноземних мов в освіті.

Теоретичною базою дослідження слугували праці зарубіжних і вітчизняних учених, які репрезентують різноманітні підходи до формування СКК у процесі

вивчення іноземної мови. Лінгвокультурологічний та інтеркультурний підходи (М. Byram [1], С. Kramersch [2], D. Lussier [3], J. A. Van Ek [4]) акцентують увагу на ролі мови як носія культури та засобу формування міжкультурної чутливості. Дискурсивно-комунікативна перспектива (P. Gee, M. Handford [5]) дозволяє осмислити СКК як здатність ефективно функціонувати в автентичних комунікативних ситуаціях. Вагомі освітні моделі розвитку СКК представлені у працях J. Huber і С. Reynolds [6], які трактують міжкультурну компетентність як складову громадянської освіти. У дидактичному аспекті важливими є напрацювання S. A. Berardo [7], D. C. Kidd, E. Castano [8], що підкреслюють значення автентичних матеріалів у формуванні культурної обізнаності та міжкультурної чутливості.

У вітчизняному науковому просторі проблема формування СКК досліджується у працях Р. О. Гришкової [9], Л. В. Ліпшиць [10], О. А. Сулік [11], Ю. І. Трикашної [12], що акцентують на різних аспектах професійної та гуманітарної підготовки. Дослідники пропонують різні методичні рішення: використання публіцистичних текстів (О. В. Бирюк [13]), фольклору (Н. Я. Бачинська [14]), художнього фільму (Ю. І. Трикашна [12]), а також врахування специфіки багатомовного освітнього середовища (О. А. Сулік [11]). Важливим є також сучасне дослідження О. Карганов та О. Voloshyna [15], яке показує сталі практики навчання англійської мови студентів в умовах війни, зокрема використання онлайн-курсів та соціальних мереж.

Попри актуальність проблеми, методичні засади розвитку англійської СКК студентів ЗФПО залишаються недостатньо розробленими. Традиційні підходи здебільшого зосереджуються на лінгвістичному компоненті, тоді як культурні та ціннісні виміри іншомовної комунікації часто залишаються поза увагою. У цьому контексті автентичний художній текст (АХТ) постає як ефективний дидактичний ресурс, здатний інтегрувати мовну, культурну, когнітивну та емоційну складові навчального процесу.

Мета статті – теоретично обґрунтувати значення АХТ як дидактичного засобу формування англійської СКК студентів ЗФПО та окреслити основні напрями його використання у навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу. СКК розглядається як невід’ємна складова іншомовної комунікативної компетентності, що забезпечує інтеграцію особистості у полікультурне середовище. У працях дослідників вона трактується як:

- *знання* про культуру, норми поведінки, етикет (Ю. Г. Безвін [16, с. 30]);
- *здатність* адаптувати мовлення до соціокультурного контексту (О. А. Сулік [11, с. 2]);
- *якість особистості*, що забезпечує міжкультурну взаємодію (Л. В. Ліпшиць [10, с. 4]);

- *інтегративне утворення*, що включає країнознавчі, соціолінгвістичні, лінгвокраїнознавчі знання (Т. М. Колодько [17, с. 19], Н. І. Скрипник [18, с. 187]);
- *компонент професійної компетентності*, що сприяє успішній соціалізації в полікультурному суспільстві (С. О. Шехавцова [19, с. 31-32]).

Як наголошує J. A. Van Ek, СКК є важливою складовою комунікативної здатності, що охоплює культурно специфічні риси, «social rituals» і «social conventions» [4, с. 95].

Таким чином, СКК постає як багатовимірне утворення, що охоплює знання, уміння, навички, досвід, цінності, мотивації та особистісні якості, необхідні для міжкультурної комунікації, соціалізації та професійної реалізації. Вона є індикатором професійної зрілості, здатності до адаптації, толерантності та конструктивної поведінки в умовах культурного різноманіття.

У науковій літературі запропоновано різні моделі СКК, що засвідчують її багатовимірність. Базову двокомпонентну модель СКК, що включає соціальний і культурний компоненти, пропонують Р. J. Gee, М. Handford [5], Т. М. Колодько [17], О. А. Сулік [11], Ю. І. Трикашна [12], С. О. Шехавцова [19] та інші дослідники. Соціальний компонент охоплює знання про соціальні умови спілкування, соціальні ролі, етикет, статуси; культурний – знання про реалії, традиції, цінності народу-носія мови [19, с. 4; 11, с. 41].

Т. М. Колодько та Н. Я. Бачинська деталізують СКК як систему трьох взаємопов'язаних складників: країнознавчого (знання про народ, побут, традиції, політичний устрій); лінгвокраїнознавчого (здатність сприймати мову в її культурноносії функції); соціолінгвістичного (знання мовленнєвого етикету, невербальної поведінки) [17, с. 1; 14, с. 18-19].

Р. Келембет і О. Пейчева конкретизують країнознавчий компонент через географічні, етнографічні та соціально-політичні реалії, а лінгвокраїнознавчий – через фонову лексику, культурні символи, етикетні формули [20, с. 241-242].

У межах розширеного підходу О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско та С. Ю. Ніколаєва пропонують багатокомпонентну модель СКК, яка включає: «знання історико-культурного, соціокультурного, етнокультурного і семіотичного фонів»; навички та вміння використовувати лінгвосоціокультурні знання для інтерпретації автентичних текстів і здійснення ефективного спілкування; здатність і готовність до контактів з носіями мови, рефлексії, емпатії, толерантності, зіставлення культурних феноменів [21, с. 432].

Окремі автори (Л. В. Ліпшиць [10]) акцентують на прикладному значенні СКК у професійній освіті, де вона виступає необхідною умовою ефективною діяльності в полікультурному середовищі. Зарубіжні концепції (зокрема D. Lussier [3]) інтегрують когнітивні, поведінкові та аксіологічні компоненти, розглядаючи СКК як результат міжкультурного виховання та формування етичної чутливості до іншої культури.

Узагальнюючи наукові підходи, компонентний склад СКК можна систематизувати за трьома рівнями: змістовим (когнітивний, країнознавчий, лінгвокраїнознавчий, соціолінгвістичний, загальнокультурний), операційним (комунікативний, діяльнісно-поведінковий, лінгвокультурний, соціальний) і ціннісним (емоційно-етичний, мотиваційно-ціннісний, особистісний, етнопсихологічний). Запропонована модель демонструє багатовимірність СКК як цілісного утворення, що інтегрує знання про мову й культуру з аксіологічними установками та здатністю до адаптації в іншомовному середовищі. Така структуризація дозволяє системно підходити до формування СКК у студентів ЗФПО, забезпечуючи кореляцію між теоретичною підготовкою та практичними потребами майбутньої професійної діяльності. Як слушно зазначає І. Є. Процюк, «у системі професійної підготовки майбутнього фахівця, незалежно від того який фах був обраний, важливо не тільки формування спеціалістів вузької спеціалізації, а дещо більше – процес формування професійної культури і компетентності, його соціалізація» [22, с. 108].

Отже, структурна модель дозволяє окреслити багатовимірність СКК та її стратегічне значення у професійній освіті. Водночас важливим є розгляд її змістового наповнення, адже саме воно конкретизує, які знання, уміння та особистісні якості формуються у студентів. Зміст іншомовної СКК, за Р. О. Гришковою, інтегрує соціокультурні знання (інформація про країну, традиції, цінності), досвід спілкування (інтерпретація культурних явищ), особистісне ставлення (толерантність) та мовну поведінку [9, с. 238]. Провідну роль тут відіграють фонові знання (*background knowledge*): історико-культурні, етнокультурні аспекти, реалії та фонові лексика, а також правила мовленнєвого етикету й невербальні засоби комунікації. Як зазначає дослідниця, «мові властиво накопичувати, зберігати та відбивати факти і явища культури народу – носія цієї мови» [9, с. 107-108].

Зміст СКК також охоплює навчальні матеріали, серед яких особливе місце посідають автентичні тексти. Вони моделюють реальні ситуації спілкування та розвивають критичне мислення. На думку Р. О. Гришкової, найефективнішими є тексти за професійною тематикою, цікаві за змістом, такі, що мають пізнавальну цінність і стимулюють навчальну діяльність [9, с. 111-112].

У контексті фахової передвищої освіти мета формування іншомовної СКК полягає не лише в засвоєнні теоретичних знань, а й у розвитку практичних навичок міжкультурної взаємодії, що мають прикладне значення для майбутньої професійної діяльності студентів. Зміст СКК передбачає:

- оволодіння соціокультурними знаннями про культуру, мову та країну, що вивчається, з акцентом на актуальні події, суспільні трансформації та глобальні зміни, які впливають на професійне спілкування в міжнародному середовищі;

– формування умінь критичного читання та інтерпретації соціокультурної інформації, зокрема тієї, що міститься в англійськомовних медіаресурсах (новинних сайтах, газетах, журналах), а також розвиток навичок критичного мислення для осмислення культурних явищ у професійно релевантному контексті;

– розвиток готовності до міжкультурного спілкування, толерантного та неупередженого ставлення до соціокультурного різноманіття, що є необхідною умовою успішної комунікації з представниками інших країн – як у побутових ситуаціях, так і в межах професійної діяльності (медичній, технічній, педагогічній, юридичній тощо).

У контексті формування англійськомовної СКК студентів ЗФПО особливу увагу слід приділити АХТ як дидактичному засобу, що поєднує мовну, культурну та особистісну складові навчального процесу (S. A. Berardo [7]; D. C. Kidd, E. Castano [8]). На відміну від адаптованих матеріалів, він зберігає стилістичну самобутність, жанрову форму та культурні маркери, забезпечуючи студентам доступ до реалістичних комунікативних моделей і автентичних мовних зразків (В. Г. Редько [23]; J. Huber, C. Reynolds [6]). Автентичність художнього тексту означає його первинність та відсутність адаптації. Як наголошує В. Г. Редько, «автентичним є оригінальний текст, який не підлягав абсолютно ніяким методичним обробкам» [23, с. 157]. Це дозволяє студентам взаємодіяти з природними мовними елементами – ідіомами, фразеологізмами, стилістичними нюансами – які рідко представлені у навчальних посібниках, але є невід’ємною частиною живої комунікації.

Попри складність АХТ (граматичну насиченість, культурологічну багатозначність, лексичну складність), саме ці характеристики стимулюють глибше опрацювання тексту та мотивують студентів до занурення в іншомовний культурний простір. E. Fantini зазначає, що занурення у другу «лінгвокультуру» (LC2) трансформує світогляд і впливає на рідну «лінгвокультуру» (LC1) [24, с. 1]. Отже, АХТ сприяє розвитку рефлексії та міжкультурної чутливості студентів.

Ефективне використання АХТ у навчальному процесі передбачає системний підхід до їх відбору та інтеграції. Р. Келембет і О. Пейчева підкреслюють необхідність врахування професійного напрямку студентів, їхніх фахових інтересів та поетапності подачі інформації [20, с. 242-243]. Це сприяє інтеграції мовної та професійної підготовки.

Багатофункціональність АХТ у контексті формування СКК виявляється через реалізацію таких взаємопов’язаних функцій: *лінгвістичної* (засвоєння лексики, ідіом та стилістичних реєстрів у реальному середовищі); *культурної* (репрезентація національних реалій, етикетних формул та ментальних моделей); *комунікативної* (моделювання ситуацій міжкультурної взаємодії та розвиток рефлексії); *естетичної й емоційної* (формування емпатії через образність тексту); *мотиваційної* (стимулювання інтересу до міжкультурного пізнання); *когнітивної* (розвиток критичного мислення та компонентів *Theory of Mind* [8]).

Таке поєднання функцій дозволяє адаптувати АХТ до різних професійних напрямів підготовки студентів ЗФПО, забезпечуючи інтеграцію мовної та ціннісної складових навчання.

Жанрове розмаїття АХТ (пісні, казки, новели, поезія, драматичні уривки, романи тощо) дозволяє адаптувати їх до різних навчальних цілей і професійної спрямованості студентів. Використання таких текстів сприяє інтеграції мовної, культурної та професійної підготовки, формуванню толерантності, емпатії та готовності до міжкультурної взаємодії.

Відбір АХТ як навчального матеріалу має ґрунтуватися на системі критеріїв: дидактичних (відповідність цілям і програмам, мотиваційний потенціал), лінгвістичних (природність мовлення, стилістична варіативність), соціокультурних (культурна маркованість, фонові знання, моделі поведінки), психологічних (емоційна чутливість, комфортність сприйняття) та методичних (функціональна придатність, відкритість змісту, можливість створення змістовного діалогу).

Як зазначає Ю. В. Лосева у своїй праці щодо розвитку соціокультурної складової навчання англійської мови у ЗФПО, більшості сучасних підручників бракує саме автентичних текстів, які містять «національні реалії, формули етикету, правила пристойної поведінки в іншомовному середовищі», а отже – сприяють формуванню належної СКК [25, с. 7]. Це підкреслює необхідність ретельного добору навчального контенту, що відображає реальні культурні контексти.

У методичному аспекті відбір АХТ для формування англійської СКК студентів ЗФПО має враховувати не лише загальні критерії, а й реальні освітні умови. Текст повинен бути змістовно й мовно відповідним, функціонально придатним для навчальних цілей, адаптованим до рівня студентів та здатним стимулювати міжкультурну рефлексію. Практичний відбір передбачає перехід від теоретичних вимог до конкретних методичних рішень, що забезпечують інтеграцію тексту у навчальний процес.

Основні принципи відбору включають:

1. *Мовну доступність* – автентичність без надмірної складності, відповідність рівням В1-В2, наявність ключових лексико-граматичних явищ.
2. *Культурну насиченість* – відображення соціокультурних реалій, традицій, моральних дилем, культурних кодів.
3. *Емоційну та естетичну значущість* – здатність викликати емпатію, інтерес, дискусію, формувати ціннісне ставлення.
4. *Методичну інтеграцію* – можливість використання у рольових сценаріях, дискусіях, порівняльному аналізі.
5. *Професійну релевантність* – відповідність спеціальностям студентів, моделювання професійних ситуацій.

Таким чином, відбір АХТ постає як динамічний процес педагогічного моделювання, що поєднує змістову релевантність із дидактичною ефективністю.

Текст розглядається не лише як джерело мовного матеріалу, а й як інструмент формування міжкультурної чутливості, комунікативної готовності та світоглядної гнучкості студентів.

І. Ю. Голуб підкреслює, що «вирішальним у соціокультурно спрямованому навчальному процесі є не матеріали, а методичні прийоми роботи з ними» [26, с. 21]. Тому критерії відбору мають не лише окреслювати якісні характеристики тексту, а й передбачати його потенціал для активного включення в навчальний процес, що реалізує компетентнісну парадигму освіти. Отже, АХТ можна розглядати як потужний інструмент формування англomовної СКК, здатний інтегрувати мовну, культурну, когнітивну, емоційну складові освітнього процесу.

З метою ілюстрації зазначеного підходу проведено аналіз АХТ, що дозволило окреслити їхню жанрову й тематичну варіативність та визначити потенціал кожного жанру у формуванні СКК студентів ЗФПО:

- *тревелоги* (*The Innocents Abroad* M. Twain, *Notes from a Small Island* V. Bryson) забезпечують країнознавче наповнення, знайомлять із менталітетом, побутом і комунікативними стратегіями носіїв мови;

- *казки* (*The Happy Prince* O. Wilde) розвивають емоційно-етичну чутливість, здатність до моральної рефлексії та естетичне сприйняття;

- *романи, що репрезентують соціальні контексти* (H. Lee *To Kill a Mockingbird*, P. Roth *The Human Stain*, M. Ali *Brick Lane*, K. Ishiguro *The Remains of the Day*, V. Roth *Divergent*) забезпечують занурення в культурно марковані ситуації, осмислення соціальних ролей, конфліктів та професійних дилем;

- *філософські есе* (U. K. Le Guin *The Ones Who Walk Away from Omelas*, T. Chiang *Exhalation*, G. Orwell *Shooting an Elephant*) активізують когнітивну рефлексію, міжкультурне осмислення та етичну оцінку явищ;

- *драматичні твори* (G. B. Shaw *Pygmalion*, A. Miller *The Crucible*) сприяють розвитку діалогічного мовлення, соціолінгвістичної чутливості та розуміння культурних кодів;

- *коротке оповідання з моральною дилемою* (S. Jackson *The Lottery*, D. Keyes *Flowers for Algernon*, W. C. Williams *The Use of Force*) сприяє розвитку емпатії та критичного мислення;

- *оповідання з філософською або інтерпретаційною глибиною* (V. Woolf *The Mark on the Wall*, K. Ishiguro *A Village After Dark*, Z. Smith *The Embassy of Cambodia*) сприяють розвитку інтерпретаційної гнучкості, філософського мислення та міжпредметної інтеграції;

- *твори, що репрезентують професійні контексти* (L. Weisberger *The Devil Wears Prada*) дозволяють моделювати соціальні ролі, аналізувати професійні виклики та формувати соціолінгвістичну чутливість;

- *твори, що порушують питання культурної ідентичності та родинних цінностей* (A. Walker *Everyday Use*, S. Rushdie *Midnight's Children*) сприяють

осмисленню етнопсихологічних відмінностей, міжкультурної адаптації та переосмисленню цінностей.

Таким чином, жанрова варіативність АХТ забезпечує комплексний розвиток усіх компонентів СКК через інтеграцію текстів у різні формати навчальної діяльності.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що АХТ у процесі підготовки студентів ЗФПО виконує багатофункціональну роль, виступаючи засобом формування особистості, готової до міжкультурної взаємодії. Ефективність такої інтеграції забезпечується дотриманням системи критеріїв (дидактичних, лінгвістичних, соціокультурних) та практичних принципів, серед яких ключовими є мовна доступність, культурна насиченість та професійна релевантність.

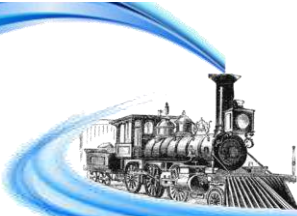
Методично обґрунтована робота з АХТ забезпечує не лише розвиток іншомовної комунікативної компетенції, а й стає фундаментом для формування світоглядної гнучкості та критичного мислення майбутніх фахівців. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробці конкретних методичних моделей використання АХТ для різних спеціальностей, що дозволить глибше реалізувати потенціал компетентнісного підходу в умовах профільної освіти.

Література:

1. Byram M. Cultural studies and foreign language teaching. *Studying British Cultures* / ed. S. Bassnett. London : Routledge, 1997. P. 53-64.
2. Kramsch C. Language and Culture. Oxford : Oxford University Press, 2003. 134 p.
3. Lazar I., Huber-Kriegler M., Lussier D., Matei G. S., Peck C. Developing and assessing intercultural communicative competence : a guide for language teachers and teacher educators. Strasbourg, Granz : European Centre for Modern Languages, Council of Europe Publishing, 2007. 44 p.
4. Van Ek J. A., Trim J. L. M. Sociocultural Competence. *Vantage*. Cambridge : Cambridge University Press, 2000. P. 95-105. URL : <https://www.cambridge.org/core/books/abs/vantage/sociocultural-competence/E3DF037B2CE74CFF0371F305C51D57BD> (дата звернення: 25.11.2025)
5. Gee P. J., Handford M. *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. London : Routledge, 2013. 720 p.
6. Developing intercultural competence through education / eds. J. Huber, C. Reynolds. Council of Europe Pestalozzi Series ; № 3. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2014. 96 p.
7. Berardo S. A. The Use of Authentic Materials in the Teaching of Reading. *The Reading Matrix*. 2006. Vol. 6, No. 2. P. 60-69. URL : <https://www.readingmatrix.com/articles/berardo/article.pdf> (дата звернення: 20.10.2025)
8. Kidd D. C., Castano E. Reading literary fiction improves theory of mind. *Science*. 2013. Vol. 342. P. 377-380. doi : <https://doi.org/10.1126/science.1239918>
9. Гришкова Р. О. Педагогічні засади формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2007. 449 с.
10. Ліпшиць Л. В. Формування соціокультурної компетентності майбутніх судноводіїв міжнародних рейсів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2018. 253 с.

11. Сулік О. А. Методика формування соціокультурної компетентності в умовах багатомовного навчання в загальноосвітній школі : дис. ... д-ра філософії : спец. 014 Середня освіта (Іноземні мови). Кривий Ріг, 2023. 307 с.
12. Трикашна Ю. І. Формування англомовної соціокультурної компетентності у майбутніх філологів з використанням автентичного художнього фільму : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 389 с.
13. Бирюк О. В. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів засобами англомовних публіцистичних текстів. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету*. Житомир : Вид. центр ЖДПУ, 2003. Вип. 12. С. 157-159.
14. Бачинська Н. Я. Формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей засобами англійського фольклору : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Одеса, 2014. 226 с.
15. Kapranov O., Voloshyna O. (2023). Learning English under the sounds of air raid sirens: Analysing undergraduate EFL students' sustainable learning practices. *Sustainable Multilingualism*, 23, 1-24. <https://doi.org/10.2478/sm-2023-0011>
16. Безвін Ю. Г. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови засобами проектної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 216 с.
17. Колодько Т. М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Київ, 2005. 33 с.
18. Скрипник Н. І. Соціокультурна компетентність як складова мовної підготовки фахівців у вищому навчальному закладі. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2019. № 6. С. 186-198. doi : <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-6-32>
19. Шехавцова С. О. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у позанавчальній діяльності університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Луганськ, 2009. 20 с.
20. Келембет Р., Пейчева О. Формування соціокультурної компетенції студентів на заняттях з англійської мови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 5 (31). С. 239-245.
21. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
22. Процюк І. Є. Формування соціокультурної компетентності особистості в науковій літературі. *Педагогічні науки*. 2016. Вип. 3 (85). С. 108-114.
23. Редько В. Г. Шкільний підручник іноземної мови: проектування, конструювання, апробація : монографія [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2022. 293 с. URL : <https://undip.org.ua/library/shkilnyu-pidruchnyk-inozemnoi-movu-proektuvannia-konstruiuvannia-aprobatsiia/> (дата звернення: 02.12.2025)
24. Fantini A. E. About Intercultural Communicative Competence: A Construct. Brattleboro : *School for International Training*, Brattleboro, Vermont, USA, 2005. (SIT Occasional Papers Series, Inaugural Issue). URL : https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?filename=4&article=1001&context=worldlearning_publications&type=additional (дата звернення: 20.11.2025)
25. Лосєва Ю. В. Розвиток соціокультурної компетенції студентів під час вивчення англійської мови у закладах фахової передвищої освіти. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2020. № 1 (17). С. 3-12. doi : <http://doi.org/10.51707/2618-0529-2020-17>

26. Голуб І. Ю. Навчальні матеріали для формування соціокультурної компетенції у процесі вивчення іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог, 2015. Вип. 54. С. 19-21.

References:

1. Byram, M. (1997). Cultural studies and foreign language teaching. In S. Bassnett (Ed.), *Studying British cultures* (pp. 53-64). London: Routledge.
2. Kramersch, C. (2003). *Language and culture*. Oxford: Oxford University Press.
3. Lazar, I., Huber-Kriegler, M., Lussier, D., Matei, G. S., & Peck, C. (2007). *Developing and assessing intercultural communicative competence: A guide for language teachers and teacher educators*. Strasbourg, Graz: European Centre for Modern Languages, Council of Europe Publishing.
4. Van Ek, J. A., & Trim, J. L. M. (2000). Sociocultural competence. In *Vantage* (pp. 95-105). Cambridge: Cambridge University Press. Retrieved from <https://www.cambridge.org/core/books/abs/vantage/sociocultural-competence/E3DF037B2CE74CFF0371F305C51D57BD>
5. Gee, P. J., & Handford, M. (2013). *The Routledge handbook of discourse analysis*. London: Routledge.
6. Huber, J., & Reynolds, C. (Eds.). (2014). *Developing intercultural competence through education* (Council of Europe Pestalozzi Series, No. 3). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
7. Berardo, S. A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*, 6(2), 60-69. Retrieved from <https://www.readingmatrix.com/articles/berardo/article.pdf>
8. Kidd, D. C., & Castano, E. (2013). Reading literary fiction improves theory of mind. *Science*, 342(6156), 377-380. <https://doi.org/10.1126/science.1239918>
9. Hryshkova, R. O. (2007). Pedagogical foundations of the formation of foreign language sociocultural competence of non-philology students in the process of vocational training. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Lipshyts, L. V. (2018). Formation of sociocultural competence of future navigators of international flights in the process of studying social and humanitarian disciplines. *Candidate's thesis*. Kherson [in Ukrainian].
11. Sulik, O. A. (2023). Methods of forming sociocultural competence in the conditions of multilingual education in a secondary school. *Doctor's thesis*. Kryvyi Rih [in Ukrainian].
12. Trykashna, Yu. I. (2017). Formation of English sociocultural competence in future philologists using authentic feature films. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
13. Biriuk, O. V. (2003). Formation of sociocultural competence of future teachers by means of English-language journalistic texts. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo pedagogichnogo universytetu – Bulletin of Zhytomyr State Pedagogical University*, 12, 157-159 [in Ukrainian].
14. Bachynska, N. Ya. (2014). Formation of sociocultural competence of language students by means of English folklore. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
15. Kapranov, O., & Voloshyna, O. (2023). Learning English under the sounds of air raid sirens: Analysing undergraduate EFL students' sustainable learning practices. *Sustainable Multilingualism*, 23, 1-24. <https://doi.org/10.2478/sm-2023-0011>

16. Bezvin, Yu. H. (2017). Formuvannya sotsiokulturnoi kompetentnosti u maibutnikh vykladachiv anhliiskoi movy zasobamy proektnoi diialnosti [Formation of sociocultural competence in future teachers of the English language by means of project activities]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

17. Kolodko, T. M. (2005). Formuvannya sotsiokulturnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh [Formation of sociocultural competence of future foreign language teachers in higher pedagogical educational institutions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

18. Skrypnyk, N. I. (2019). Sotsiokulturna kompetentnist yak skladova movnoi pidhotovky fakhivtsiv u vyshchomu navchalnomu zakladi [Sociocultural competence as a component of language training of specialists in a higher educational institution]. *Lvivskyi filolohichnyi chasopys – Lviv Philological Journal*, 6, 186-198. <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-6-32> [in Ukrainian].

19. Shekhavtsova, S. O. (2009). Formuvannya sotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy u pozanavchalnii diialnosti universytetu [Formation of sociocultural competence of future foreign language teachers in extracurricular activities of the university]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Luhansk [in Ukrainian].

20. Kelembet, R., & Peicheva, O. (2013). Formuvannya sotsiokulturnoi kompetentsii studentiv na zaniattiakh z anhliiskoi movy [Formation of students' sociocultural competence in English classes]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 5(31), 239-245 [in Ukrainian].

21. Bihych, O. B., Borysko, N. F., & Boretska, H. E. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice]*. S. Yu. Nikolaieva (Ed.). Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

22. Protsiuk, I. Ye. (2016). Formuvannya sotsiokulturnoi kompetentnosti osobystosti v naukovii literaturi [Formation of sociocultural competence of personality in scientific literature]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical Sciences*, 3(85), 108-114 [in Ukrainian].

23. Redko, V. H. (2022). *Shkilnyi pidruchnyk inozemnoi movy: proektuvannia, konstruiuvannia, aprobatsiia [School textbook of a foreign language: design, construction, testing]*. Kyiv: Pedahohichna dumka. Retrieved from <https://undip.org.ua/library/shkilnyy-pidruchnyk-inozemnoi-movy-proektuvannia-konstruiuvannia-aprobatsiia/> [in Ukrainian].

24. Fantini, A. E. (2005). *About intercultural communicative competence: A construct*. SIT Occasional Papers Series, Inaugural Issue. Brattleboro, VT: School for International Training. Retrieved from https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?filename=4&article=1001&context=worldlearning_publications&type=additional

25. Losieva, Yu. V. (2020). Rozvytok sotsiokulturnoi kompetentsii studentiv pid chas vyvchennia anhliiskoi movy u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi osvity [Development of sociocultural competence of students during English language study in professional pre-higher education institutions]. *Naukovi zapysky Maloi akademii nauk Ukrainy – Scientific Notes of the Minor Academy of Sciences of Ukraine*, 1(17), 3-12. <http://doi.org/10.51707/2618-0529-2020-17> [in Ukrainian].

26. Holub, I. Yu. (2015). Navchalni materialy dlia formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii u protsesi vyvchennia inozemnykh mov [Educational materials for the formation of sociocultural competence in the process of learning foreign languages]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Serii "Filolohichna" – Scientific Notes of National University of Ostroh Academy. Series Philology*, 54, 19-21 [in Ukrainian].